

GRÅBERG, JONAS

Rön och underrättelser om linets plantering, skötsel och beredning till finare wäfnad, samlade i Helsingland och Ångermanland af Jonas Gråberg, som af herr landshöfdingen ... af Wibeli samt kongl. wer

(Wallencrona
1811

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
 - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
 - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
 - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

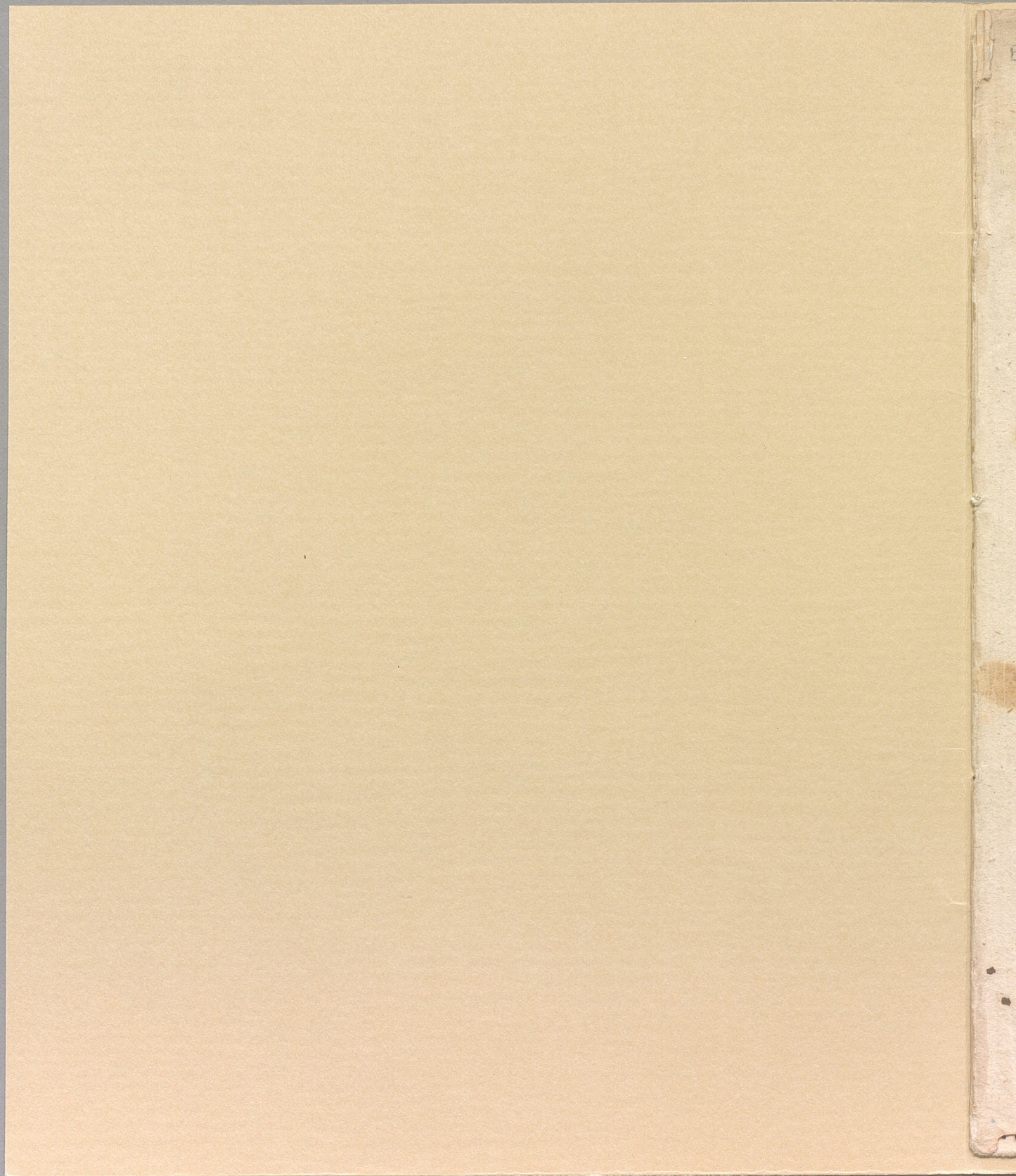
Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

GRÅBERG, JONAS

Rön och underrättelser
om linets plantering)

.....
Ex. A

Sv. samtl.
Ekon.
Lantbr.
(Br.)
1700-1829

Nån och Underrättelser.

Om Linets plantering, skötsel och beredning till finare väfnad, samlade i Helsingland och Angermanland af Jonas Gråberg, som af Herr Landshöfdingen och Kommendören af WIBELI samt Kongl. Wermländska Hushållnings-Sällskapet varit anmodad, att i sällskap med 3 andra dertill utsedde Wermlänningar, i förenämde affigt besöka och genomresa desse Provinser, förliden Höst 1810.

Om Norrländska Linskulturen i allmänhet.

När man kommer från våra södra Provinser till Helsingland, blir man förvånad öfver den allmänna och starka Linplanteringen som der idkas, emot hwad man är wan att träffa i de sydligare orterna, der Linsådden är inkränkt till några smärre åkertegar och på sin höjd ansedd som ett litet bihang till Åkerbruket. Då man nu icke eller förstått, att rätt sköta och handtera det otillräckliga Lin man erhållit af egen åring, så har skölden blifwit, att man årligen måst köpa ansenliga partier både af Lin och Väfnader, hvarigenom betydliga penningssummor strömmat till dessa nordliga Provinser, der gynnande omständigheter tidigare uppmuntrat Jwånarne att mera bestå sig om Linplanteringen än annorstädes. Winsten af ett yrke, hwari man öfverträffat andra, har widare ökat arbetsamheten och folkets industri att drifwa denna kultur till den höjd, den nu innehar, och bereda en allmänare wälmåga, än man träffar i många andra Landsorter, som både af läge, jordmån och klimat tyckas wara mera gynnade. För att lemna något begrepp om Lin-produktion i Helsingland får jag blott nämna: att den anses för en dålig bonde, som icke der får sina 100 lispund Lin om året, men många gå wist till dubbelt och öfver. Detta hinner på långt när icke att upparbetas inom Provinzen, ehuru allmogen tillverkar ansenliga partier af Buldan, Wolsterwar och Foderwäf, samt annan finare och gröfre wäfnad, och en stor Fabrik desutom är anlagd wid Flor i No Socken der de skönaste Dräller och Damast tillverkas i 15 wäfstolar, utom en Strumpfabrik, om hwilken inrättning jag haft äran inlemna en särskild berättelse. Det öfriga som man icke medhinner att förädla, försäljes ner åt Landet och inbringar mycket penningar. Det Lin som Helsingen förtyrkar och den Linne-wäfnad han tillverkar är wiserligen godt, berömdt och eftersökt, men dock ingendera af finaste sorten, och det är icke derifrån wi få den finare linne-

wäfnaden, som är så känd och berömd under namn af premi-lärster. Dese tillverkas endast i det hela 20 milen längre i norr belägne Angermanland, som egentligen kan anses för den finare garnspånadens och de södra lärsternas fosterbygd, ty beggadera hafwa der uppnått en fullkomlighet som annorstädes swärligen synes kunna öfverträffas.

Detta idoga och wälmående folk har wäl mycket att tillskrifwa en oförgätlig Landsböfsdinges upplysta nit och werksamhet ett sådant företräde, men första anledningen torde dock så skolas i sjelfwa läget och tillfälliga orsaker. Angermanlands korta somrar och den höstetiden tidigt infallande frosten tillåta Einwårten sällan der komma till full mognad, och om man somliga år skall kunna afbida mognaden utan äfwenlyr, så hinne man dock icke att fördrätta rötningen, torfningen och bränningen af fullmoget Lin, innan den starkare frosten inställer sig. Det war således nöden och behofwet som först lärde folket att rycka sitt lin tidigt och innan det hunnit sin mognad. Af detta unga och tidiga Lin erhöles en finare tåg, som lät bereda sig till finare garn. Nu kom uppmuntran och underwisning härtill, som blade industrien och wäckte täflan, och man började snart finna sin räkning wid detta behandlingsfätt af ren grundsatts, som i början blott war ett nödtwång. Hade man uti Angermanland kunnat uppwänta mognadstiden för Linet såsom i de södra orterna, så skulle man förmodligen der liksom i dessa följt naturens ordning, eller åtminstone sent fallit på den tankan att rycka det omogget, och uppoffra winsten af ett moget frö för en fin tåg, som ger mindre Lin, och fordrar ett trägnare och ihärdigare arbete att förädla. Nu köper man årligen nytt Riga Linskorn från Herudsand, och räknar icke på denna obetydliga kostnad, som många gånger uppwäges genom winsten af en fin tillverkning. I Helsingland rycker man i allmänhet icke sitt Lin så tidigt, man låter åtminstone hälften gå till mognad, och får deraf ett mera drygt men sträfware Lin, som lemnar dugligt frö, så wäl till såde som Djeslageri, hwarom mera längre fram. I Angermanland drifwes ingen handel med Linet, utan det upparbetes på stället, hwartill den långwariga wintern och de långa höstqwällarna lemna både tid och tillfälle. När härtill kommer: att alla friska och dugliga händer, utan åtskillnad på kön, användas på detta yrke, som der anses lika wäsendligt som åkerbruket: att gosfar och drängar täfla om att spinna sin Len lika med qwinsolken; så blir det begripligt, huru man kan medhinna allt, och åstadkomma så mycken sin wäfnad, som sprides icke allenast kring hela Riket, utan äfwen med begärlighet eftersökes af utlänningen.

Efter denna allmänna öfversigt får jag nu närmare uppgifwa fättet, huru Linet i begge dese Prowinser odlas och widare beredes, emedan någon olikhet derwid företer sig, af orsaker, som här ofwan äro anförda.

Om Linets odling och rötning samt ytterligare beredning
i Helsingland.

1:o Till Linsåde wäljes helst en lös och mjuk jord af sandmylla eller svartmylla på lergrund, uppbruten efter några års gråswårt. Alla skarpa jordarter af lera eller sand samt sägjord, äro dertill lika otjenliga. Helsinggen affskiljer denna löfware jorden efter läge och omständigheter till en särskild cirkulation för Lin, Korn och Gråswårt, och indelar den i 5 skiften. Ett af dessa uppbytes årligen från wall och besås med Vinkorn. Samma skifte göddes derpå och bår följande året Korn, hwarefter det wallägges och bår gräs i 3 år, då det åter upplöjes till Lin. — Den öfriga återjorden är ständigt öppen och bår Korn, och litet Råg, men alldeles ingen Hafra, och får mellanåt liten hjälp af träddning och gödsel.

2:o Linsfrö till såde förskaffas merendels i städerna af det som årligen hemföres från Riga, och anses säkrast. Annars nyttjas äfwen mycket af det hemwäpta, som sått gå till mognad, sedan det legat ett par år i sina knoppar. Det tröskas och rengöres då näst förr än det skall säas, och plår gifwa lika wacker Lin som Riga-fröet, första året; men det bibehåller sig icke längre, utan försämras årligen.

3:o Sänningstiden för Linet inträffar sällan förr än medio-Juni, eller fort efter det wanliga Wårutsådet. Landet plöjes dertill höst eller wår ömsom, allt som det passar sig, dock helst om hösten, — harswas och redes sorgfälligt. På ett stycke som upptar 3 hjerdingar Korn säas wanligen 1 hjerding Linsfrö, som efter sänningen med en lätt hars öfwerfares. Helsingens förnämsta märke på ryckningstiden är, då de nedersta senorna på Linsstrået börja gulna och affalla: det är då ännu icke fullmoget, men det som man årnar taga frökorn utaf, får stå något längre. — Wid upphämtningen af landet och under alla de behandligar Linet sedermera undergår, är man högst sorgfälligt, att aldrig låta topp och rot blandas om hwarandra, utan att det alltid förblifwer lika redigt, som det uppväxt på åkern. — Vinknopparna afrepas straxt efter ryckningen till och med på hjelfwa landet, och det till utsåde dugliga hopsamlades till torkning, som stebde på deras till den ändan wäl inrättade windar och loft. Så snart Linet är upprekelt och knoppen afdragen, hopbindes det i sina kårswar eller knippen, och fortskaffas utan någon widare torkning till det ställe der det skall undergå rötning.

4:o Kärnar, Dammar och Pölar, der watten är något stillastående, anses tjenligast för Linsrötningen, emedan den der föregår fortare än i större och friskare watten, som är i jennare rörelse. Men ju fortare rötningen sker, desto större försigtighet fordras, att den ej måtte blifwa för stark, som lätt händer, särdeles om någon wärma ännu är qwar. Här ankommer ofta på halfwa dagen, för att passa ett lagom. Dock märkes som huswudregel, att

stark rötning är bättre än liten. De ställen eller stränder, som således wäljas till rötning, omkringslås från landet med pålar i en halfcirkel, hwat fastas några risrustor, uppå hwilka Linet hwarfats lägges och sedan nedstenas, att det kommer wäl under watten. Då watten ännu äger wärma, bdr isfrån 4:de till 8:de dygnet undersökas dagligen om Linet undergått sin fullkomliga rötning, hwarom man kommer till wisshet genom flera prof, såsom: att man upptager en kärswa utur watten, to'kar den i solen eller wid sakt wärma, och då försöker om tågen skiljer sig från agnen eller det trådaktiga af strået, då rötningen anses fullkomlig. Andre göra detta än sunplare, och uttaga blott en tåga, den de afbryta midtpå. Om då det trådaktiga skiljer sig från tågen, och låter draga sig derifrån, utan att tågen fastnar och går af, så är rötningen lagom. Såsom säkert prof härpå anses äfwen, om man tar några strån ur röttdammen och slår dem hårdt mot watten och tågen derwid skiljer sig från agnen, så att denna blir synbar och hwit. Genom öfning och wana minnes snart färdighet häri.

På några ställen, och der icke något annat watten för linrötningen kunde fås, såg jag särskildta danmar byggda uti dalar eller sidlända ställen, hwarest watten om wären efter uppsmält snö och is, eller regnsödde sommar och höst, samlades. Flere Åboer hade der sina särskildta afdelningar eller bingar medelst pålars nedslående i botten, som ofwantill woro formerade i en 4:kant utaf några stockars hopbuggning korswis, för så många, som deri woro delägare. Då Linet der war rötadt, uppiogs en liten lucka i botten, hwarigenom watten borttrann, och Linet i dammen blef torrt qwarliggande. Detta watten ansågs för gifwande en stark bdrighet åt den nedanföre liggende gräsdaIn eller ången.

Större sjöar brukades äfwen till linrötning, samt elfstrokar eller bakidor uti rinnande watten, fast deruti tillgick något långsammare med rötningen än i stillastående watten. Men huru Linet uti sådant watten nedsänkes, torde förtjena att närmare beskrifwas: man utser 2:ne långa stockar eller stadiga planor, som i begge ändar hopfastas med en stör, att de blifwa i form af en stega. Twers öfwer denna läggas Linkärswarna, Skadites, som Allmoggen talar; sedan tages en stång lika lång med stegen, som fastbindes wid stegens begge ändar och tillstrufwas fast som en låß-stång ofwan på Linet att det ej kan skingras. Sedan Linkläswan således är färdig, utföres den i watten något isfrån landet, nedstickes under 4 a 5 timmerstockar, som till den ändan äro der hopnaglade 3 a 4 alnar från hwarandra, och med starka pålar faststakade. Öfwer dessa stockar drar man slutligen sten eller wirke, äfwen i brist deraf stora kar fyllda med watten, för att hålla Linkläswan jemnt nedtryckt under watten.

5:0 Sedan Linet fått sin rötning, upptages det genast, och kärswarna,

utan att upplöfas, hängas klufne öfver gårdesgårdar eller stänger för att torlas, då det bör efterses och wändas för att påskynda torningen. Skulle miswäder härunder tillstötta, och torningen ute på marken ej nog skyndsamt kunna ske, söres Linet efter en ofullkomlig wädertorkning i Badstuga eller Nia att torlas wid jern och sakt, icke stark värma. En stark Badstug-torkning, sådan som i Wermland allmänt brukas, anses der mycket skadlig för lintågen, som deraf blir stör och brytes lätt utaf den skarpa agnen, särdeles när den kommer under en fin bräka eller käfta, hwaras föliden måste blifwa, att man får mycket blått och litet lin.

6:o Det således rötade och måttligt torrade Linet kommer nu att genomgå en ny behandling wid Helsingarnes klappmaskiner, som äro inrättade i någon elf eller bäck, som åger något fall, nog stort för att sätta en Tråhammare i gång, hwarunder Linet rakt bultas på en slät sten. Denna lindriga medfart, som svarar emot vår käftning, är tillräcklig för att måttligt bryta och krofa agnen eller det trådaktiga, utan att skada tägen. Tråhammaren, något drygare än en wanlig Stångjernshammare, upplystes framför nåsan af hjulstockens armar. På några ställen såg jag äfwen i hammarens ställe nyttjas en tjock klumpig stock tälgd i 4:kant uti nedre ändan, som lyftades af samma kraft och gjorde samma gagn. Under en sådan klappmaskin kan en person på dagen wäl medhinna att bräka ett fullkomligt wingelårslaf. Efter klappningen hopbindas 6 kårswar i ett knippe, som uti 4 a 6 dagar bör ligga ordret; denna hoppackning skall åstadkomma en slags swettning, som gör Linet mer mjukt och smidigt till den derpå följande skäckningen, som äfwen sker med watten på samma ställe genom en simpel anstalt, hwarwid 2 personer kunna skäckta 4 a 5 lispund om dagen, med mera lätthet och ojemförligt ömmare behandling än som tillgår med våra trästicker. Modeller så wäl på klapp- som skäck-maskinerna, samt beskrifning deröfver, följa särskildt.

I brist af wattentillgång och nödigt fall deri, eller der man ej handterar Lin i stort, kan man bulta Linet med händerna och skäckta det för hand med en sticka, hwarå jag också lemnat modell. — Skäcklingen tillgår på samma sätt som hos oss, och ingen skillnad fann jag på deras och våra häcklor.

Om Linberedningen i Angermanland.

1:o Med lika सरaskällighet som i Helsingaland wäljes här för Linet en lös och mjuktig jord, som är uppbruten af gräswall: dock såg jag här äfwen på några ställen Lin wara sådt på åkermark, som såut varit korn några år. Detta Linet war wist icke så fritt från ogräs, och blef icke så långt och frodigt som på wallbrott, men det hade finare strån, gaf en finare tåg och nyttjades till deras finaste spånad.

2:o Frö till utsäde samlas aldrig af egen åring, som ofwan anmärkt är, utan köpes årligen från Städerna Riga Linnorn, som anses för bäst, då det är blekt till färgen och smårt, ju mindre desto bättre, med en liten krof i lilla ändan. Såsom ett säkert märke på dess godhet, uppgafs, att spotta i handen och lägga en nyja Linnorn deri, samt föra handen till brat, då en liten sprakning höres, om fröet är godt. Till en kunnas utsäde fördras, då det är lagom tjockt sådt, 144 quadrat alnars eller ett stycke land af 8 a 9 alnars bredd och 16 a 18 dito längd. — Som man här är mera mån om ett fint Lin än i Helsingland, så ryckes det något tidigare, eller så snart de nedersta fenorna af strået börja gulna och luta, och man öftar sig på begge ställen lika försämligt, att aldrig blanda topp och rot om hwarandra. Så snart Linet är upp-ryckt, hopbindes det i knippen eller kårswar, ej större, än att Linets längd kan användas till band, och hemsraftas för att afrepa knoppen med en linrepa, lika med wår; man uppblöser då kårswarna och tager en hand full i sänder att afrepa. Knoppen användes åt kreaturen. De repade tafverna hopläggas sedan 4 a 5 stycken förswis öfwer hwarandra närmare roten, och hopbindas öfwer korset med ett band af haln eller björkeqwis, hwarester det afföres till wattenet, der det skall undergå rötningen.

3:o Härmed förfäres alldeles som i Helsingland, och samma märken på lagom rötning iakttagos som der: blott anmärkte jag den skillnad, att då hända kunde att Linet efter upptagningen ej besanns hafwa fått sin fullkomliga rötning, som gör det till finare wånader otienligt, låt man det ligga på marken i högar hopbundet, sådant som det kom ur wattenet, en eller en half dag, då det skall rötas fortare än på 2 dagar i wattenet. Men efter rötningen och innan det affraktas från dränkstället, ansågs nyttigt om man vill ha rått hwitt och wackert Lin, att skölja och twätta hwarje kårswa ren från allt slem och orenlighet. Då man vidare strider till torkningen, flyttes korset och bandet åt toppen på hwar kårswa, som derpå klyfwes och hänges öfwer gårdesgårdar eller stänger. När det här fått någorlunda torkas, nedtagas kårswarna och redas i ser, på det sätt att de wändas ut in på, utan att rubba bandet: derpå ställes hwarje kårswa på sin utbredda rotända på marken hwar för sig i form af en bikupa att vidare torkas och blesas en eller annan dag. Infaller derunder regn, intages Linet, och utsättes åter i solffen och wackert wäder. Kan det ej, på marken således utsatt, få sin tillbörliga torkning, föres det åt Badstuga eller Dia, då icke starkare wärma får användas, än wanlig kammarwärma.

4:o Efter rötning och torkning följer nu klappningen, som här icke sker genom trähammare, som i Helsingland, utan för hand, och tillgår sålunda: att man hopbin-der med ett sadre 2 a 3 kårswar, lägger dem på en dertill utsedd slät hall eller sten, och medelst packning och wändning, med en stor träklubba, som handteras med begge händerna, genomkrofar hela knippet, hwarigenom tägen lindrigt bräkes och beredes till den derpåföljande hårdare brytningen under sjelfwa bråkan eller käftan, som användes på samma sätt som hos oss, men är både gröfre, störe och högre, så att bråkaren ej får sitta, utan måste stå, då han och gör dubbelt skäl för sig. Slutligen hoplägges det under några dagar, utan att vidare torkas, och i stället för den wanliga skäktningen, företages der dragning genom en särskild maschin eller Draga, hwarå modell följer, för att skilja agnet från tägen.

5:o Häcklingen sker på samma sätt som hos oss, och Norrlandska Häcklan är icke skillaktig från wår. Men med sinhäcklingen tillgår något lindrigare i Ungermland, af orsak, att man der icke nöjer sig med att häckla Linet; det måste ännu innan det spinnes undergå borstningen, som anses wäsendelig, och sker med en hos allmoggen wanlig lusborste, som är något wid i nedre ändan. Smärre lockar tagas i sänder och wri-

das fring fingret å vänstra handen, först ena, så andra ändan af locken, hvilken beskrufes med borsten, som man har i den högra handen. Härigenom klyfves rågen ån mera och allt det blåaktiga fränstilles fullkomligt. Det således borstade Linet får en glans och stahet, som ingen slags häckling kan åstadkomma, och det blåaktiga, som urborstas, blir mjukt och tjenligt till fint inslag.

6:o Vid spinningen anmärkes: att man icke, som hos oss, hwyvasar Linet fring rockhuswret, och utrycker det sedan på twäran när man spinner. Här tar man en Linlock, som krusas med handen till hälften i rotändan och fastbindes med toppen wid Rockhuswret, som derföre måste vara något längre ån wårt. — Således spinnes Linet rakthängande, till den finhet, som hwaras och ens stiklighet kan åstadkomma; och det låter lätt begripa sig, att man på detta sättet skall få ett både finare och starkare garn.

Spinrocken war föga stikaktig frän wår, utom Lenen och Wingen, som till sin spånad måste wara mycket mindre och kallas Snålldohn. Wingens diameter war 2 och en åttondebels tum, längden 2 och en half dito med tätta och fina nåclar, teuspetsens länad frän ena till andra ändan 7 tum. Rockhuswrets längd war afpassad till ett quarter längre ån Linets. Modell på denna Spinrock skall inlemmas till Sällskapet. Med sådan tillställning kan en inöswad person på dagen, eller rättare dygnet, spinna en härswa om 16 basmor, 100 ändar i hwarje basma, och hwar ånda 10 quarter eller 2 och en half aln, då hela härswans längd blir 4000 alnar, hvilken till finare premiawås ej får wåga öfwer 1 och ett halft a högst 2 lod.

Härf- och Håppestolen är så inrättad, att han utmärker hwar basma. Den låter ej wål beskriwa sig, men skall lemmas i Modell, då han talar för sig sjelf.

7:o Det således upphjplade garnet kommer nu att widare beredas till wåfnad, hwarwid är att iakttaga: att härsworna först blödas uti kallt watten, hwarpå följer deras kokning i tämlig stark stöp- eller laflut, hwarunder garnet inlägges uti ett gammalt lakan eller annan linneduk, för att ej brännas under kokningen, till den långd af tid, som man will hafwa garnet hwitt till, hwilket kan försökas genom en härswas uppstbljning under kokningen. 3 timmars tid plår wänligen åtgå. Efter kokningen upp- tages och stblies garnet först uti kallt watten, och sedan uti humt, uppwrides och upphänges på stänger, samt utlägges på marken att frysa och blekas, dock ej på bara marken eller snön, utan på ett underlagdt lakan. När garnet är blekt till önskelig hwithet, uppwridas härsworna på wänliga wåfwindar, hwaraf sedermera upplägges till wåfnad efter basman eller härswan, hwaras innehåll man känner, uppå wänliga warpar. Allt nyta ett så beredt garn brukas föga, icke en gång till wåft, utan man spolar direkt af härswan. Af ett sålunda tillredt och beredt fint garn kan en inöswad person wåfwa omkring 3 alnar om dagen. Wåfstolarna äro lika med wåra, när de äro wål gjorda, utom det att de äro litet kortare, men Resubben brukas något tjockare ån hos oss.

Söfswen till sin wåfnad måste wara utan knut eller knytning, hwarå jag skall lemma en modell.

Men utan sina och afpassade Wåffedar kan ändå ingen stdn wål åstadkommas, och huru får man dem? De göras på stället af fina rörtänder, som dragas genom en dertill inventerad maskin, men i hela Nagermanland sann jag ej och hörde ej omtalas mer ån 2 som innehade denna konsten, hwilken de höllo hemlig och icke för någon betättning utlårde åt andra. Mina forskningar och försök i denna wågen hade varit lika fruktlösa som andras, om ej en tillfällig lycklig händelse hade skaffat mig tillträde till mannens redskap och verktyg, hwaraf jag antecknade så mycket, jag sann nödigt, för att draga de fina rörtänderna, som är det huswandsaktigaste. Jag tror mig nu wara istånd, att försårdiga dessa fina wåffedar, när jag bitrådes af en person som är uppward och

äger handlaget inne att binda väffedar, som icke varit min sak. Och jag skall gifwa modell på den helt enkla maschin, genom hvilken rörtänderna dragas.

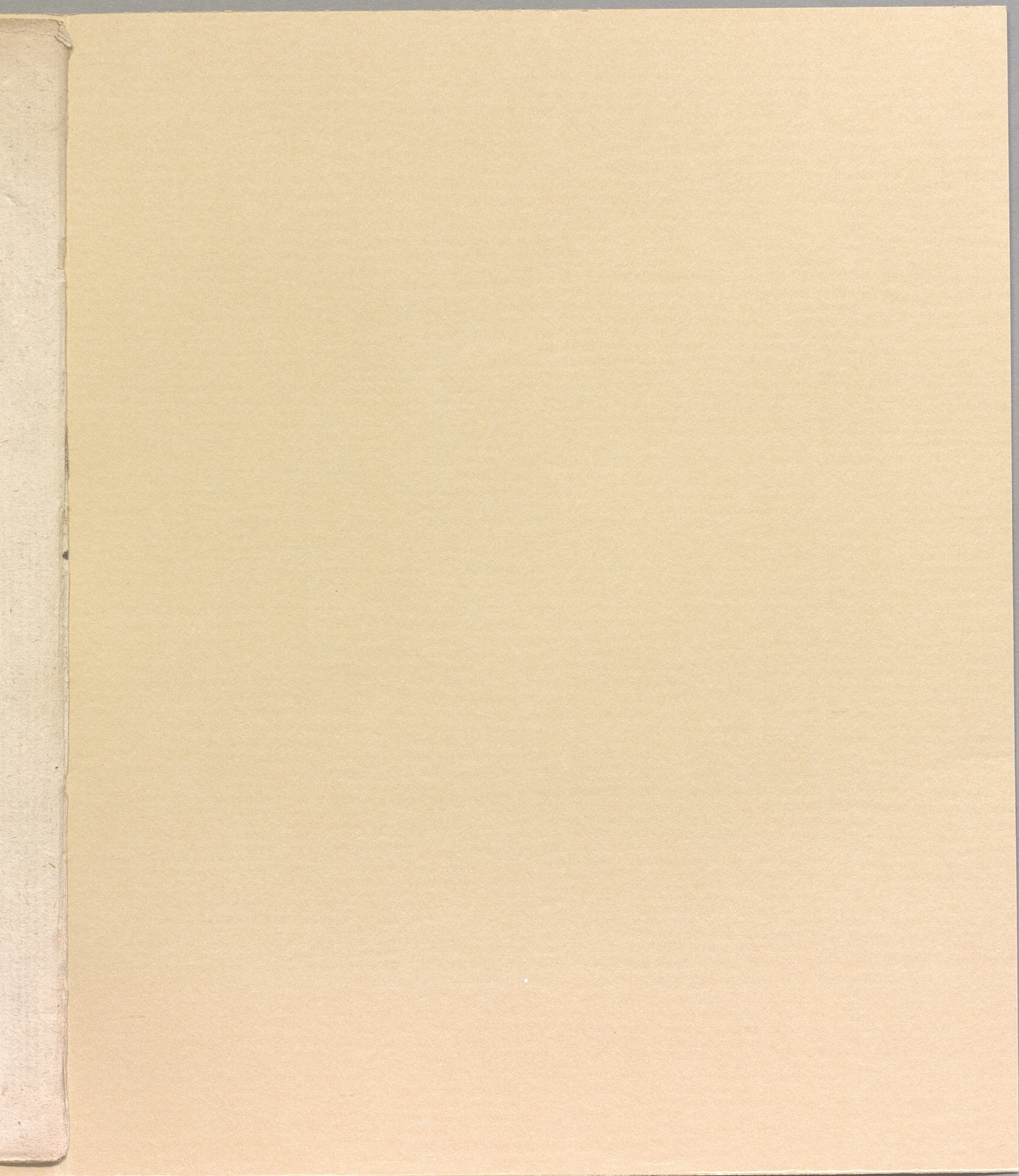
8:o Unnu återstår en wettenskap, utom hvilken wäffningen ändå säkert skall gå tröat eller alldeles mislyckas, och den angår Kliftringen, som onckligen upptager den mesta tiden. Jag får då uppgifwa alla de kliftringssätt, som jag af kunnigt och bestädigt folk på stället inhämtade, nemligen:

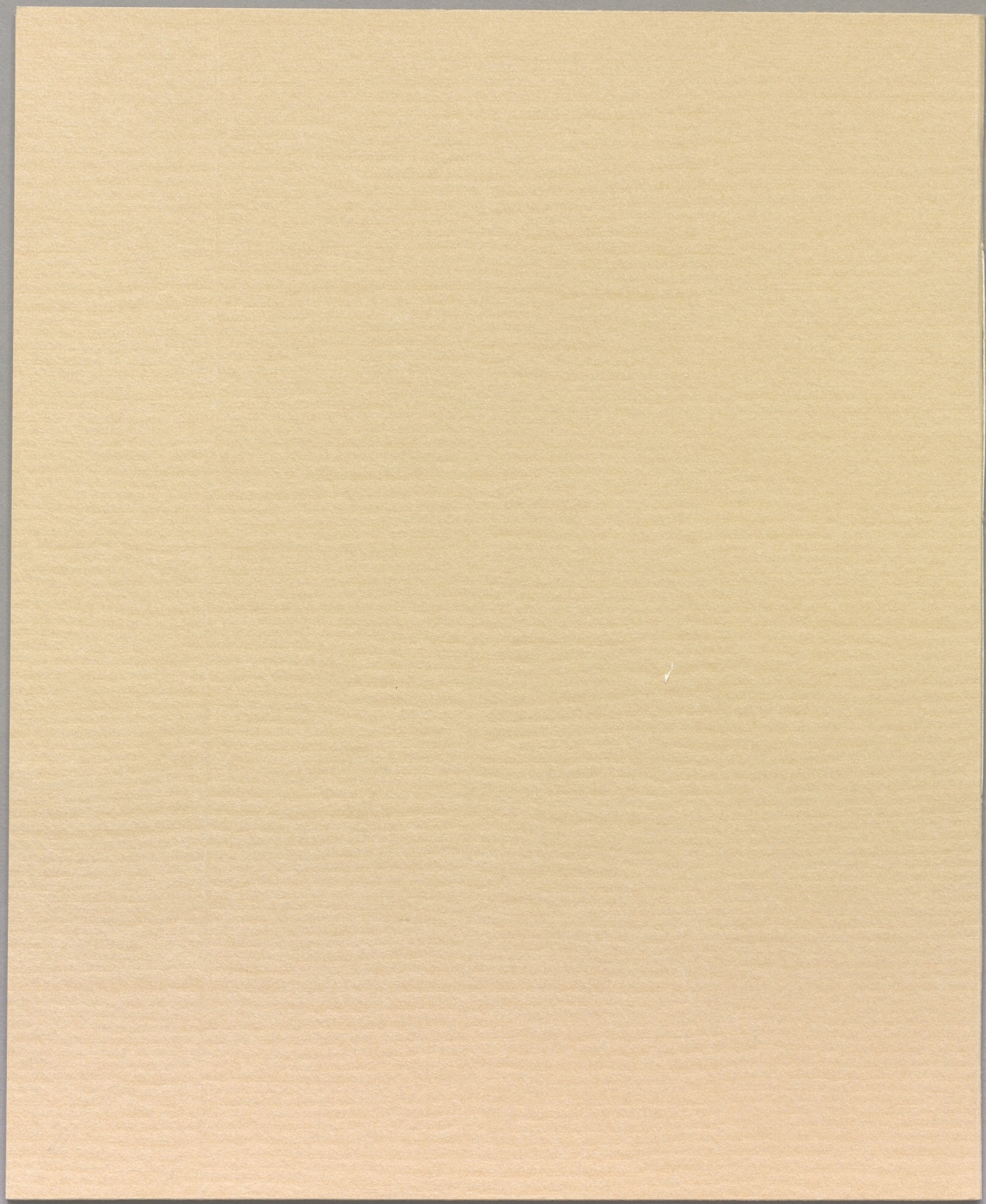
1. Man tager 4 lod Rysktwål, 1 lod gummi arabicum och 2 tredjedels stöp watten. Rådan eller annu kokas först med watten, sedan wispas hwetemjöl till ordinär wällings tjocklek, sist skrapas twålen uti och inwispas, tills den blandat sig med det öfriga.

2. Ett godt klifver beredes af stärkelse, som ej får kokas hårdt, helst i kopparkärl, sedan tillblandas skrapad twål hälften hem-twål och andra hälften rysk.

3. Lifwen brukas det af siktadt rågmjöl och rysktwål fint skrapad i ett kopparkärl, och fästa området tills det svalnat.

4. Vid Glörs Linné-fabrik i Helsingland, der man likwäl icke nyttjar så fint garn som till Ungermanlands premiälärster, kokas klifret helt simpelt af sammanmalit fint siktadt rågmjöl och watten. Ingen ting annat lägges deruti, och ingen annan försigtighet brukas derwid, än att det kokas som en tunn gröt minst i 3 a 4 timmar wid friskt eld. Sedan det kallnat, blir det naturligtwis tjockt, men då det skall nyttjas utspåda arbetarne det med så mycket watten, att det blir som en tunn wälling. Är det stark köld om wintern, eller stark torka om sommarn, plåga de lägga litet koksalt i hvarje tillblanning, hwarigenom garnet hålles något mera mjukt och smidigt.

www.books2ebooks.eu